

LA CONFLICTIVITAT SOCIAL EN ÈPOCA DELS ÀUSTRIA (I): UNA APROXIMACIÓ A LES CAUSES I PLETS OLESANS EN LA CORT DEL BATLLE I EN LA CÚRIA DEL VEGUER¹

F. XABIER GUAL I REMÍREZ
Historiador

Articles

Introducció.

L'estudi dels conflictes socials hauria de ser, potser, el fet més estudiat pels seguidors de la història social, però aquest rol l'han assolit altres temes, com l'estructura socioprofessional² o les classes socials.³ En el nostre cas intentem acostar-nos a aquest tema dels conflictes socials centrant-nos en aspectes com la criminalitat i la delinqüència —força generalitzades a la Catalunya moderna—, la lluita contra el frau, els litigis jurisdiccionals o els béns familiars, entre d'altres, a diferència del que ha fet la historiografia tradicional, més preocupada pels fets delictius protagonitzats pels bandolers i les bandositats que no pas per la criminalitat quotidiana. Seguim, així, la línia obrerta pels historiadors de les mentalitats preocupats per estudiar la sociabilitat i els comportaments antisocials col·lectius o la repressió d'aquests comportaments. Per tal de poder estudiar aquests aspectes de la societat olesana dels segles XVI i XVII hem analitzat i interpretat documents municipals, notariais i judicials, dels quals paga la pena destacar el *Memorial de las causas civiles*⁴ i el *Llibre del Batlle*,⁵ però malauradament no hem pogut aprofundir, per manca d'informació, en el fenomen social més estudiat a la Catalunya dels Àustria: el bandolerisme.⁶

Els estudis sobre la criminalitat i delinqüència realitzats per Joan Grau,⁷ Ismael Almazán⁸ i Josep M. Planas⁹ mostren diferents exemples de conflictivitat social en altres indrets de Catalunya. En el cas d'Olesa, s'han analitzat els conflictes a partir de l'administració de justícia que l'aplica: la cort del batlle¹⁰ i la cúria del veguer.¹¹

Crides, bans i altres actuacions de la cort del batlle

Els registres de cort, llibres de cúria o cort del batlle

eren compilacions manuscrites dels actes i procediments, judicials i no judicials, dels òrgans que impartien la justícia senyorial i efectuaven els actes de govern.¹² L'administració de la justícia per part dels senyors permet diferenciar entre la jurisdicció del poder o legítima autoritat per governar i posar en execució les lleis, declarant i aplicant el dret, i, d'altra banda, l'imperi o facultat d'usar la coacció i la coerció per fer respectar les lleis i complir les decisions de l'autoritat.¹³ D'aquí, doncs, que calgui parlar, en primer terme, de l'existència de la jurisdicció civil simple que permetia, a qui l'exercia, imposar petites multes i empare i jutjar litigis de mínima importància, i en segon lloc, del mixt imperi que ampliava la jurisdicció simple amb diverses facultats que ostentava el possessor.¹⁴ En el cas olesà es conserven dues fonts documentals —el memorial dels bans acusant Lleuger Puigventós i el llibre de la cúria del batlle— que permeten fer una aproximació a aquests comportaments antisocials col·lectius.

Analitzant els llibres de la cúria del batlle observem un total de 445 enregistraments —bans, citacions, manaments, declaracions, empare, crides...— que glossen part de la criminalitat i la delinqüència olesana entre 1666 i 1669.

D'aquestes anotacions val la pena destacar, pel seu volum, les 42 empare —retenció dels béns per manament judicial, sovint penyores—, els 78 bans —edictes publicats per les autoritats— i els 186 manaments —despatx judicial en què es dona ordre als funcionaris perquè practiquin una diligència, donin una ordre o lliurin un testimoniatge—. Però són més significatives les compareixences —presentar-se a la justícia—, la majoria de les quals per la reclamació de deutes, que

comportaven, generalment, al·legacions o respostes de la part acusada i que se solien acabar amb un pagament en metàl·lic si la sentència era aprovada pel batlle — com a funcionari executiu i judicial— o el pare governador —titular de l'Abadia—.

Destacariem, en aquest sentit, tres compareixences, al nostre parer prou significatives i representatives de l'aplicació de la justícia competent del batlle. El primer exemple, la compareixença per la petició d'una indemnització que fa Pau Porta a Benet Bou per la feina que realitzà sa muller.¹⁵ El segon exemple, la compareixença del 4 de febrer de 1667 en què es reclama la desaparició de quatre dobles d'or i que demostra que, en aquests judicis de la cúria del batlle, quan aquest no podia resoldre la causa, l'adreçava a una instància superior, que molt bé podia ser la cort de la baronia.¹⁶ I el tercer exemple, la reclamació de deutes de Francesc Bernades, que demana a Sebastià Carreres que li pagui 17 lliures que li havia deixat “gratis”; Sebastià Carreres reconeix deure-les amb un “interès” de tres sous per lliura.¹⁷

Els manaments, generalment, implicaven una resposta de la part acusada i, en conseqüència, s'acabaven amb l'acusació, intimidació o aplicació d'un ban. Aquest és el procés habitual en el llibre de cort olesà i a tall d'exemple esmentem el manament, la resposta i l'acusació a ban del cas entre Francesc Bernades i Pau Mates i Bertran: el dia 1 de febrer de 1667 es fa el manament a Francesc Bernades que en el termini de tres dies doni i pagui tot el que deu a Pau Mates i Bertran, arrendador de les impositions; la resposta de Pau Mates es presentà l'endemà i les seves argumentacions degueren satisfer els jutges, perquè el dia 17 de febrer es procedeix a l'acusació de Pau Mates, que d'acusador passa a ser acusat.¹⁸ Un dels olesans que més manaments van rebre és Narcís Llavallol, que en el decurs de l'any 1667 fou esmentat un total de sis vegades d'un total de dotze referències en el document,¹⁹ i que el 12 d'agost del mateix any va haver de presentar un inventari dels seus béns per “pagar y satisfacer a la reverent comunitat de preveres de Santa Maria de Olesa, la suma y cantitat de sinquant y quatre lliures”.

La importància dels bans ve donada perquè posen de manifest molts altres aspectes de la criminalitat i la delinqüència més habitual: els furtus —fruites, verdures o carn—; el fet d'estar en una propietat privada sense autorització —ja sigui amb la presència de bestiar (moltons, cabres, ovelles, porcs, vaques, bous o matxos) o personalment—; l'incompliment de les ordenances municipals —com comprar o tragar amb

mercaderies i vitualles foranes, moldre farina en un molí foraster o “haver mort carn dins del terme y tallada fora dell”—; delictes ecològics —tala de boscos, roures, oliveres...— o, entre d'altres, l'intent d'evitar pagar els impostos —“deutes del dret de la varema” o “no declarar la civada batuda”—.

També resulta significativa la quantitat d'empara, gairebé un 10% dels enregistraments de la font analitzada, perquè detallen l'import que havien de pagar els demandats, ja sigui en espècies, en metàl·lic —de tres lliures, generalment— o en béns immobles. A tall d'exemple fem esment de la intimidació de Francesc Samsó, nunci de la vila, a Bernat Singla i Magí Nadal, jurats d'Olesa, que “tinguin emparades totes les quantitats deguin en nom de la vila”;²⁰ de l'empara feta a Jaume Aimeric, que sota pena de tres lliures havia de donar tot l'oli que tenia a la premsa,²¹ i de l'empara a Ramon Masseres dels diners que deu a Maria Gener, vídua, valorats en tres lliures.²²

Voldriem referir-nos, també, a les crides. Les crides, encapçalades per la fórmula “Ara oyats” i finalitzades per l'oració “y perquè dites coses sien notories a totom se mane fer publicar la present publica crida per los llochs acostumats de la present vila”, són les encarregades de regular els aspectes bàsics de la vida local.²³ Algunes crides anaven adreçades a l'*alter ego* del senyor jurisdiccional.²⁴ D'altres, a l'aplicació del sometent, al crit *via fora* amb la corresponent aportació d'armes de foc, de qualsevol tipus i mida, per perseguir delinqüents, davant del batlle i a la plaça de la vila.²⁵ També s'han trobat altres crides en altres fonts consultades; per exemple, el dia 20 de juny de 1620 es fa una crida on es recullen aspectes referents a la moralitat pública, com poden ser la prohibició “de jugar a cartes de nit, ni altres jochs, ni tampoch anar a ningun gènere de casa sens licència”;²⁶ i, una altra, en forma de capítol, que recorda les ordenances municipals i destaca la lluita contra el frau, els robatoris i l'entrada en propietats privades sense autorització.²⁷ Semblants característiques a les crides es troben en algunes notificacions, com la del dia 13 de febrer 1668, en què es reclamen els censals d'una casa.²⁸

Finalment, voldriem fer esment de les treves, per la seva qualitat pactista i dialogant entre els particulars olesans, com la signada entre Tomàs Sanahuja i Francesc Puigventós: “prometen que pena de tres lliures barceloneses que dins lo termini de un any y un dia nos tractaran mal de paraules ni obras (...),”²⁹ l'acordada entre Joan Martinella i Joan Jove: “que de esta ora en avant sien bons amichs y axis o an jurat”,³⁰ o la

promesa entre Pere Figues i Joan Bou: “que de esta ora en avant nos digan paraulas ynjuriosas nis baralian”.³¹

D'altra banda, a la mateixa caps hom ha trobat la relació dels bans acusant Lleuger Puigventós per tenir bestiar de llana dins les terres de conreu d'altres olesans. Hi ha un total de 34 acusacions a ban des del 24 d'abril de 1597 fins al 12 de juliol de 1606 —malgrat que en el document original hi ha escrit al marge en l'apís 1697— amb la pena de 25 lliures.³²

En altres indrets del país també s'ha estudiat l'actuació de la justícia. Hem esmentat els casos de Terrassa a través dels llibres de la batllia, els delictes a la comarca d'Osona i els crims de l'Urgell, però n'hi ha d'altres realitzats emprant la mateixa font utilitzada en aquesta recerca: els llibres de la cúria del batlle. A les Piles i Conesa,³³ en els llibres de cort, hi predominen les crides, però si atenem la tipologia de la documentació, es poden observar altres focus d'interès: la conservació de l'ordre i de la moral públiques; les mesures de policia i regulació de la vida econòmica; el ressò de les guerres, fams i malalties, i la protecció dels drets baronials.

A Corbera de Llobregat³⁴ es distingeixen, a partir de les crides, dels llibres de la cúria del batlle i d'altres fonts emprades, tres grans temes d'actuació jurídica: la protecció dels drets baronials —que comportava el servei del tragí, els censos i les capbreuacions i l'aplicació del delme—; les mesures de policia i regulació de la vida econòmica —que feien referència als arrendaments de la carnisseria, del forn o de l'hostal, i a l'ús dels boscos, els ramats i les pastures—, i per últim, la conservació de l'ordre públic i la moral —amb la repressió del bandolerisme i la delinqüència i la defensa de la moral pública—. A més, Jaume Codina i Josep Fernández³⁵ enumeren com els principals assumptes registrats en els llibres de cort de Corbera de Llobregat: els plets civils —sobre limitacions de finques, reclamació de pensions de censos i censals i altres qüestions diverses (conduccions d'aigües, camins, reclamacions de dot...)—; el nomenament de tutors i les emancipacions de menors; els encants públics dels béns embargats o vacants; l'administració de béns vacants —de difunts, de fugitius o animals sense amo—, i finalment, la reclamació de deutes motivats per causes molt diverses —compres de bestiar, préstecs o compra de roba—.

A Sant Boi de Llobregat³⁶ es destaca l'alt nombre de treves —treva entesa com a guerra particular o col·lectiva— signades en el primer quart del segle XVI —una

quarantena—, les contínues crides i remissions del senyor, els delictes —per coure pa en un altre forn que el corresponent, per jugar sense permís...—, les manlleutes de detinguts i, òbviament, els robatoris.

A Olesa, si es segueixen aquestes classificacions, tot i que no hi hem trobat referències, almenys en aquest període, al bandolerisme, sí que en tenim quant a la delinqüència, a la moralitat pública prohibint els jocs nocturns o la prostitució a ressò de les crides abans esmentades, a les mesures de policia i regulació de la vida econòmica en els bans publicats, a l'administració de béns en els inventaris o, entre d'altres, a la protecció dels drets senyorials en les acusacions dels bans referits. Heus aquí, doncs, com l'aplicació d'aquest tribunal local té fortes similituds amb les cúries dels batlles d'altres poblacions del Principat, com poden ser Corbera de Llobregat, Sant Boi de Llobregat, Conesa, les Piles o la ciutat de Terrassa.

Causas olesanes en la Cúria del Veguer

L'aplicació de la justícia en segona instància d'avui en dia seria l'equivalent a l'aplicada, en temps dels Àustria, per la cort del veguer. A Olesa es conserva el *Memorial de las remissions de causas civiles an fet diferens veguers en la vila de Olesa, bisbat de Barcelona...*³⁷ En aquest memorial es distingeixen dues parts clarament diferenciades. La primera, referent a les causes civils i criminals, s'estructura en disset punts on es recullen aspectes força diferents: el fet de llevar la vara al batlle [primer, setzè, dissetè i divuitè]; donar llicències per a ballar per carnestoltes als administradors de Sant Hipòlit amb pena de 50 lliures [segon, 1680]; l'arrest en presó de Jaume Navarro, fadrí, per haver presentat resistència a Francesc Ribas, batlle d'Olesa de Montserrat [tercer, 3 de setembre de 1655]; el requeriment a Jaume Navarro per haver assassinat Mariangela Aimeric i ferit Jaume Riusec amb arma de foc [quart, 3 de setembre de 1655]; la detenció de Pau Aimeric per haver presentat resistència als oficials de la baronia “que lo volia capturar (...) per un parell de pollastres” [cinquè, 3 de setembre de 1655]; un cas de violència domèstica en el cas de Pau Cases “inculpat de aver donat cossas y bofetadas a Joana Petxame, doncella, per un parell de capons” [sisè, 14 de febrer de 1680]; la detenció de Pau Broquetes, Gabriel Rius i Pau Sala pel “robatori” de “sis parells de pardius” [setè, 1682]; detenció per “casar y pescar”, retirada de la vara de batlle al mateix batlle i el pas d'aquesta al jurat en cap [vuitè, sense any especificat]; avís a Francesc Cases que seria traslladat

a la presó de Barcelona [novè, 1655]; avís a Joaquim Torres per “aver dit que se volia acevar de alls quant aniria a besar la ma al senyor abat” [desè, 1675]; avís a Pau Bou, Jaume Llimona, Salvador Carreres, Pau Carreres, Joan Bou i Cinto Torres, però no es detallen les causes civils [onzè, 20 de juliol de 1671]; notificació a Antoni Marcet per “aver tirat una pedra a Jaume Calvet” amb pena de 5 lliures [dotzè, 27 de novembre de 1649]; acusació d’homicidi a Bernat Rovira, pagès [tretzè, 14 d’octubre de 1650], i requeriment a Ramon Ribes [catorzè, sense any especificat].

La segona part correspon a una relació de set al·legacions presentades pel consell d’Olesa en el plet que la universitat mantenia amb la baronia de Montserrat, i que són del tenor següent: la llicència que concedí el regent de la batllia general de Barcelona al consell municipal [1550]; la provisió a Joan Miró [1550]; el privilegi reial del 1380 i exhibit en el procés el 1617; l’homenatge que han de prestar els prohoms d’Olesa al veguer de Barcelona [1351]; l’època que demostra la restitució a la corona reial; la relació de les advertències que s’han de donar als testimonis en els judicis i les “requestas (...) presentadas als governadors de Mon[t]serrats per algunas cosas se volian usurpar”.³⁸ Això no obstant, molts d’aquests processos iniciats en la cúria del veguer són enviats a la Reial Audiència.

A tall de conclusió

Aquesta anàlisi de la conflictivitat social posa en relació altres temes —com poden ser l’endeutament particular dels olesans, la creació de censals per sufragar aquestes despeses, l’actuació dels càrrecs municipals (especialment quant a les funcions del batlle en les tasques judicials)...— amb l’actuació judicial —tant en primera instància (cort del batlle) com en segona (cúria del veguer)—. En aquest marc són, potser, molt representatius els casos pledejats a la cúria del veguer, d’on cal destacar, d’una banda, el memorial que recull, en primer lloc, disset causes civils i criminals i, en segon lloc, al·legacions del consell municipal; i, d’altra banda, la carta del veguer ordenant la caça per abastar la ciutat de Barcelona. I, quant a la cort del batlle, cal destacar les condemnes per deutes, els incompliments de les ordenances municipals i, entre d’altres, els casos en què es debatia l’entrada en una propietat d’altri. En resum, la conclusió que es pot extreure d’aquest article és que l’aplicació de la justícia en el terme d’Olesa de Montserrat no difereix gaire de la que s’aplicava en altres poblacions catalanes, i malgrat no s’ha documentat cap cas de bandolerisme

en els segles XVI i XVII, la delinqüència i la criminalitat hi són presents.

NOTES.

¹ Aquest article es complementa amb l’estudi dels plets olesans que arribaren a la Reial Audiència, òrgan de justícia superior, i que es presentarà amb posterioritat: “La conflictivitat social en època dels Àustria: una aproximació a les causes i els autos dels olesans en la Reial Audiència”.

² Respecte d’això podeu consultar, entre molts altres treballs, l’article de F. Xabier Gual i Carles Millàs, “L’estructura socioprofessional a Olesa de Montserrat en època dels Àustria” presentat al *XVII Congrés d’Història de la Corona d’Aragó* (en premsa).

³ És evident que per a l’edat moderna no s’ha de parlar de “classes socials” sinó d’una societat estamental. Però, respecte de les classes socials enteses com a grups socials, podeu consultar el llibre de James Amelang sobre les classes dirigents a la Barcelona dels Àustria [AMELANG, JAMES S.: *La formació de una classe dirigente*. Barcelona: Ariel, 1986], l’estudi sobre grups marginals [ROLDÁN, AUREA: “Els nens abandonats a la Catalunya del segle XVI”, *L’Avenç*, núm. 66, (1983), pàg. 62-66] o la síntesi sobre les institucions de la societat moderna a Catalunya [MOLAS, PERE: “Institucions i grups socials a la Catalunya dels Àustria”, *Pedralbes*, núm. 13-II, (1993), pàg. 573-582].

⁴ Arxiu Històric Municipal d’Olesa de Montserrat (AHMOM), Capsa 54, Privilegis, castell i altres, doc. 35, lligall 8.

⁵ AHMOM, Capsa 89, Llibre del Batlle.

⁶ Respecte d’aquest fenomen social podeu consultar, per a la comarca del Baix Llobregat, el llibre de Jaume Codina on es presenta la societat de la nostra comarca marcadament delictiva inscrita en un mercat impossible que donava peu a un criminalitat elevada [CODINA, JAUME: *Bàndols i bandolers al Baix Llobregat*. Barcelona: Publicacions de l’Abadia de Montserrat i CECBLL, 1993]. Pel que fa a Olesa de Montserrat només tenim constància documental d’un possible bandoler a les darreries del 1714 quan “es féu ermità de Sant Salvador l’home més hipòcrita i malnat que puga imaginar (...) l’anomenat Ernest Grau, qui no era

pas altre que el famós bandoler, Claudi el moliner” [SOLÀ, JOAN: *Història de Sant Salvador de les Espases*, Barcelona: Publicacions de l’Abadia de Montserrat, KAO Corporation SA i Ajuntament d’Olesa de Montserrat, 1990, pàg. 61-63], però aquest personatge, si és que era bandoler, no és coetani de l’època daurada del bandolerisme: segona meitat del segle XVI i primera meitat del segle XVII.

⁷ GRAU, JOAN: “Criminalitat i delinqüència durant el segle XVII a Osona: la violència generalitzada” dins: *Actes del II Congrés d’Història Moderna de Catalunya*. Barcelona: Ub, 1984, vol. II, pàg. 579-587.

⁸ ALMAZÁN, ISMAEL: “Formas de delincuencia en la segunda mitad del siglo XVI. Procesos de la Cúria del Batlle de Terrassa (1570-1598)” dins *Actes del II Congrés d’Història Moderna de Catalunya*. Barcelona: Ub, 1984, vol. II, pàg. 287-294.

⁹ PLANAS, JOSEP M.: “Crimis a l’Urgell, 1600-1825”, *Pedralbes*, núm. 12, 1992, pàg. 201-238.

¹⁰ Es tracta d’un fons inestimable pel coneixement de les actuacions judicials en primera instància, car s’hi recullen les actuacions de la justícia, especialment en referència als problemes més quotidians i personals d’àmbit local.

¹¹ Es tracta d’un fons documental on es recullen els autos referents a la jurisdicció governativa, judicial i administrativa que presenta l’Abadia de Montserrat contra els jurats de la vila d’Olesa de Montserrat, així com les acusacions presentades per particulars contra l’Abadia o els membres del consell.

¹² Respecte d’això mireu: GUAL, VALENTÍ: “L’administració de la justícia senyorial. Els llibres de Cort”, *Pedralbes*, núm. 13-II, 1993, pàg. 289.

¹³ CODINA, JAUME I ALTRES: *Estudis d’història de Corbera de Llobregat*. Barcelona: Ajuntament de Corbera i Publicacions de l’Abadia de Montserrat, 1991, pàg. 30.

¹⁴ GUAL, VALENTÍ: “L’administració...”, *Pedralbes*, núm. 13-II, 1993, pàg. 289.

¹⁵ AHMOM, Capsa 89, Llibre del Batlle, 28 de gener de 1667.

¹⁶ AHMOM, Capsa 89, Llibre del Batlle.

¹⁷ AHMOM, Capsa 89, Llibre del Batlle, 21 d’abril de

1667. Es tracta d’un préstec, prohibit durant l’Edat Moderna? O bé és un exemple de difamació entre olesans?

¹⁸ AHMOM, Capsa 89, Llibre del Batlle, 4, 5 i 17 de febrer de 1667.

¹⁹ AHMOM, Capsa 89, Llibre del Batlle.

²⁰ AHMOM, Capsa 89, Llibre del Batlle, 24 de novembre de 1666.

²¹ AHMOM, Capsa 89, Llibre del Batlle, 11 de febrer de 1667.

²² AHMOM, Capsa 89, Llibre del Batlle, 16 de febrer de 1668.

²³ Respecte d’això, Jaume Codina i altres veuen aquí una “lectura en negatiu” [CODINA, JAUME I ALTRES: *Estudis...*, 1991, pàg. 47-48], mentre que Valentí Gual hi destaca el vessant governatiu de l’exercici de la jurisdicció senyorial [GUAL, VALENTÍ: “L’administració...”, *Pedralbes*, núm. 13-II, 1993, pàg. 291].

²⁴ AHMOM, Capsa 89, Llibre del Batlle.

²⁵ AHMOM, Capsa 89, Llibre del Batlle, 16 de maig de 1668.

²⁶ ACA, Notarials, Llobregat, 770, foli 43.

²⁷ AHMOM, Capsa 54, Privilegis, castell i altres, doc. 11, lligall 4.

²⁸ AHMOM, Capsa 89, Llibre del Batlle. Escrit al marge, podem llegir: “Joan Moliner, corredor, fa relació com per los llochs acostumats, a cridat la notificació y la plantada al cantó de plasa”.

²⁹ AHMOM, Capsa 89, Llibre del Batlle, 24 de juny de 1668.

³⁰ AHMOM, Capsa 89, Llibre del Batlle, 5 de desembre de 1668.

³¹ AHMOM, Capsa 89, Llibre del Batlle, 9 de desembre de 1668.

³² AHMOM, Capsa 89, Llibre del Batlle: “Memorial dels bants aqusats a Lleuger Puigventós per lo qual e pagat jo Antoni Estrada, síndic, a mossèn Joan Castell, notari de la vila de Esparreguera, per clourer dit tenor

---

de tres sous, dich 3 sous, y lo senyor inquisidor no volgué fer pagar dits bants perquè nos troba que los aguesem íntimats al dit Puigventós quant lo acusaran al balle y los feren escriure en lo llibre de la cort de la vila de Olesa”.

³³ GUAL, VALENTÍ: “L’administració...”, *Pedralbes*, núm. 13-II, 1993, pàg. 291-292.

³⁴ CODINA, JAUME I ALTRES: *Estudis...*, 1991, pàg. 47-94.

³⁵ CODINA, JAUME I ALTRES: *Estudis...*, 1991, pàg. 118.

³⁶ CODINA, JAUME: *A Sant Boi de Llobregat (segles XVI i XVII)*. Barcelona: Ajuntament de Sant Boi de Llobregat i Columna, 2000, pàg. 252-257 i 286-293, entre d’altres.

³⁷ AHMOM, Capsa 54, Privilegis, castell i altres, doc. 35, lligall 8, datada l’any 1683.

³⁸ Aquesta font s’ha intentat contrastar amb la consulta dels protocols notariais tant dels notaris públics — Mateu Prous, Marià Macip, Jacint Borràs...— com dels procuradors coetanis —Colom— referits en aquest memorial, però la recerca no ha donat els fruits esperats i no s’han pogut desenvolupar les causes civils i criminals que s’hi esmenten.

Articles